

DO PONOVRNOG SUSRETA

DAJNA DŽEFRIZ

Prevela
Dubravka Srećković Divković

Laguna

Naslov originala

Dinah Jefferies

THE SEPARATION

Copyright © 2014 by Dinah Jefferies
Original English language edition first published by
Penguin Books Ltd, London
The author has asserted her moral rights
All rights reserved

Translation copyright © 2016 za srpsko izdanje, LAGUNA

Majci i kćeri

© Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Prvo poglavlje

1955: Malaja

Nisu mogli da me vide ispod kuće na sojama. Ali ja sam ih špijunirala. Našu amu i moju mlađu sestru Fler. Čula sam sandale po terasi – pljes-pljas, pljes-pljas – i Fler kako jeca dok trči. Potom drljanje njenog starog ružičastog zeca, kog je vukla za uši po šljunku staze.

Za njom se razlegao amin prodorni kineski glas. „Ovamo odmah dođeš, gospođice. Zeca kvariš. Kako njega nosiš.“

„Briga me! Neću da idem!“, viknula je Fler u odgovor. „Lepo mi je ovde.“

„I meni“, šapnula sam, pa omirisala mešavinu zadaha lipsalih guštera i krakatih paukova. Nisu mi smetali.

Iza moga zemljanog skrovišta, kad se prođe bašta, rasla je visoka trava kud se niko nije usuđivao da zalazi. Ali ni nje se nisam bojala.

Ja sam se bojala odlaska.

Kasnije, kada je nebo poprimilo modroružičastu boju, otac je, sa oklembešenom cigaretom među usnama, pokazao

rukom isti taj prizor. Sa balkona na spratu, s pivom „tigar“ u ruci, zagledao se preko travnjakâ i preko ljubičastih bregova. Ka Engleskoj.

„Tamo u januaru nikad nije dovoljno toplo“, rekao je obraćajući se samome sebi i trljajući se po donjoj vilici. „Od ljutog vetra bole te jagodice na licu. Nije kao ovde. Nigde nije kao ovde.“

„Tata?“

Posmatrala sam mu koščato lice, krupnu jabučicu i ravnu liniju usta nad njom. Progutao je knedlu, jabučica se popela i spustila, a oči su mu se vratile na mene i Fler, kao da nas se tek tad setio. Malčice se kao osmehnuo i obe nas stegao.

„Hajdete, šta vam je! Šta ste se tako snuždile! Sjajno ćemo živeti u Engleskoj. Volite da se ljuljate o drveću, zar ne, Em?“

Klimnula sam glavom. „Ovaj, da, ali...“

„A ti, Fler?“, prekinuo me je on. „Biće mnoštvo potoka da gacaš po njima.“

Flerina usta i dalje su bila iskrivljena naniže. Ulovila sam joj pogled i napravila grimasu; meni je to po opisu previše ličilo na džunglu.

„Hajde“, kazao je tata. „Sad si velika devojka, Ema. Imaš još malo pa dvanaest godina. Budi uzor sestri.“

„Ali, tata“, pokušala sam da mu kažem.

Pošao je ka vratima. „Ema, to je rešena stvar. Izaberi knjige koje želiš da poneseš. Taman da malo uposliš ruke. Samo nekoliko komada, imaj u vidu. Hodi ovamo, Fler.“

„Ali, tata...“

Videvši da mi naviru suze, zastao je. „Oduševičeš se. Ako te to muči? Kunem ti se.“

Pocrvenela sam, a od pomisli na majku presekao mi se dah. Otvorio je vrata.

„Ali, tata!“, doviknula sam za njim kada je izašao sa Fler. „Zar nećemo da čekamo mamu?“

Drugo poglavlje

Lidija je tresnula prašnjavi kofer na pod. Napolju, na terasi, pored stabla žakarande, ležali su napušteni bicikli njenih kćeri.

„Ema, Fler!“, doviknula je. „Došla je mama.“

Zakoračila je sa terase da pogleda niz šljunčanu stazu što vodi do visoke trave. Dok je nebo tamnelo, jedan džinovski noćni leptir, sa oboda džungle, šljepio ju je po obrazu. Obri-sala je njegov crni prah, a onda štuknula u kuću da izmakne kiši što je nailazila.

„Alek?“, ponovo je viknula. „Došla sam.“

U mislima joj se javio muževljev oštro isklesani lik, koža koja snažno miriše na sapun sa kineske pijace, svetlosmeđa kosa kratko podšišana na potiljku i slepoočnicama. Odgovora nije bilo.

Borila se sa udarom razočaranja izazvanog tom pretihom kućom. Poslala je telegram, baš kako je zahtevao od nje; dakle, gde je njena porodica? Pretoplo je da bi otišli u šetnju. Da nisu na jezeretu, ili je Alek možda odveo devojčice u klub na čaj?

Popela se stepenicama do svoje spavaće sobe, okrznula pogledom Eminu i Flerinu fotografiju na noćnom stočiću, pa osetila strahovitu navalu ljubavi. Nedostajale su joj.

Svukla se, prošla prstima kroz tamnoriđu kosu, dugu do ramena, a onda uključila ventilator. Umorna od puta i negovanja bolesne prijateljice čitavih mesec dana, uistinu je žudela da se okupa. Otvorila je vrata ormara, zastala, namrštila se. Prestala je da diše – unutra nije bilo nikakve Alekove odeće. Ogrnuvši se kimonom retkog tkanja, bosonoga je potrčala u sobu svojih kćeri.

Neko je bio ostavio njihov ormar otvoren i smesta je videla da je takoreći prazan. Samo nekoliko grubo složenih kratkih pantalonica na gornjoj polici, pogužvan papir na donjoj. Gde im je sva odeća?

Nisu valjda, pomislila je, ali rečenica joj je zamrla u grlu. Umirila je disanje. To oni i hoće: ti muškarci u džungli. Da nas zaplaše. Zamislila je šta bi Alek rekao: *Glavu gore! Ne daj im da pobede!* Ali kakva osećanja da očekuješ kad bace bombu na pijacu dupke punu ljudi?

Začuvši neku pisku, okrenula se i pritrčala prozoru. Ramena su joj klonula. Samo leteće lisice što se motaju po krošnjama.

Pritiskajući jednom rukom srce, podvukla je prste pod zgužvanu papirnu oblogu ormara i izvadila jednu Eminu svesku, nadajući se nekom putokazu. Sela je na škrinju od kamforovog drveta, udahнула njen umirujući, prisni miris, pa privila svesku uz grudi. Duboko je udahнула, a onda otvorila svesku i pročitala:

Matrijarh je debela gospođa s mlitavim vratom. Zove se Harijet Parot. Ima oči kao suvo grožđe i nos koji se sjaji kao maslac, što ona pokušava da sakrije puderom. Klizi na majušnim stopalima u kineskim papučama, ali nosi dugačke haljine, pa im se vide samo ivice.

Harijet. Da nisu otišli do Harijet?

Naglo se ukočila i uhvatila se za rub škrinje, zanoseći se od naleta vreline i panike što je navirala u njoj. Previše tu stvari nema. Poruka. Pa naravno. Sigurno je ostavio neku poruku. Ili rekao slugama da joj prenesu.

Stuštala se niz stepenice grabeći sve po dve, izgubila ravnotežu, krenula da upada u sve sobe u prizemlju: dnevne prostorije, kuhinju, perionicu, natkriveni hodnik koji vodi u dnevni boravak za sluge, u ostave. Ostalo je bilo svega nekoliko napuštenih sanduka, svud su vladale tama i pustoš, sluge su nestale. Nije bilo amine stolice za ljuljanje, kuvaričinog ležaja za odmor preko dana, uklonjene su sve baštovanove alatke. Preletela je sobu pogledom – nikakve poruke.

Oslušnula je kišu i, grickajući nokat, napregla mozak, gotovo ne uspevajući ni da razmišlja, jer vazduh je bio tako težak da ju je gnječio. Pred očima joj je promicao njen povratak kući, sati koje je provela pribijena uz prozor krcatog voza, držeći šaku preko nosa. Opori smrad povračke bolesnog malog Indijca. Paljba u daljini.

Presamitila se, skrhana njihovim odsustvom. Borila se da prodiše. Ovo je nemoguće. Umorna je. Ne razmišlja bistro glavom. Mora da postoji neko racionalno objašnjenje. Mora da postoji. Alek bi našao načina da joj javi u slučaju da su morali otići. Zar ne?

Obrnula se i stala da ih doziva: „*Ema, Fler!*“ Ne mogu ovo da izdržim, pomislila je i prigušila jecaj. Da ne znam gde su. Ko im čita priču pred spavanje? Zamislila je Flerinu bradu s jamicom, plave oči, svetlu kosu razdvojenom mašnom. A onda se setila magli džungle koje skrivaju ljude spremne na sve, i tada je njen najgori strah nadjačao svaku preostalu šansu za razumna nadanja. Ispod kimona joj je mileo znoj, oči su počele da je peku, prekrila je usta dlanom.

Drhtavim rukama je uzela telefon da pozove Alekovog šefa. On će znati šta se dogodilo, reći će joj šta da radi.

Sedela je tako s telefonom u krilu, znoj joj se hladio na koži, muve su zujale nad glavom, ventilator se obrtao cak, cak, cak, a krila noćnog leptira lepršala su i tukla vazduh. Telefonska veza bila je u kvaru.

Treće poglavlje

U taksiju, na putu ka luci, nisam mogla da shvatim zašto mama nije došla na vreme da pođe s nama. Tog poslednjeg dana u našoj kući u Malaki, do samog kraja, ja sam se nadala da će uspeti, uporno trčkala do prozora da je pogledom dozovem.

Tata je bio očajno nesposoban kad su posredi kućni poslovi, pa kako mama nije bila tu da organizuje pakovanja, ami sam pomogla ja. Fler je imala svega osam godina i samo bi se plela u noge.

Prvo sam izabrala ružičastu kariranu haljinicu za slavlja koju mi je sašila mama, pa je čušnula u kovčeg. Krojena u gloh, sa puf-rukavčićima, bila je to jedina haljina koju sam volela. Plakala sam kada mi je omalila pa je na Fler došao red da je nosi.

U spavaću sobu je ušao tata. „Neće ti trebati odeća za slavlja“, rekao je.

„Zar u Engleskoj nemaju proslave?“

Uzdahnuo je. „Ostavi malajsku odeću, samo to hoću da kažem. I stvarno bi trebalo već da ubrzamo.“

„Šta će biti sa stvarima koje ostavljamo? Da li da ih vratim u ormar?“

„Nema potrebe. Pobrinuće se za njih ama.“

„I na koliko odlazimo?“

Otac se iskašljao, ali nije ništa rekao.

Pružila sam haljinu našoj ami Ah Moj, koja ju je dodala sve većoj gomili neželjenih predmeta.

„A šta ćemo sa odećom od krunisanja?“

Podigla sam Flerinu belu haljinu, ukrašenu crveno-plavom pletenicom, sada skroz omalelu.

Odmahnio je glavom, ali ja sam kradom čušnula iza leđa svoje ljubljeno izdanje *Dendija* objavljeno povodom krunisanja. Sa zlatnom kočijom i šest belih konja na naslovnoj strani, bilo je previše lepo da bih ga ostavila.

„Gde je Fler?“

Ama je pokazala napolje.

„Pravi zvezde, pretpostavljam“, kazao je tata. „Vas dve možete same da se snađete, je li?“

Klimnula sam glavom.

Taman kad je hteo da krene, pogled mu je pao na moj krevet, te je zastao. „Šta ti je to tu?“

„Pisala sam mami.“ Digla sam koverat da ga vidi.

„O!“ izgovorio je on izdigavši obrve. „A o čemu?“

„Samo o tome koliko mi nedostaje i da jedva čekam da se vidimo u Engleskoj.“

„Lepo. Daj mi ga.“

„Htela sam da joj ga ostavim na stolu u hodniku.“

Pružio je ruku. „Nema potrebe. Pobrинуću se ja.“

„Htela sam sama to da uradim.“

„Ema, rekao sam da ću se ja pobrinuti.“

Nisam imala izbora.

„E, sad si dobra devojčica“, kazao je on i okrenuo se da pođe.

„Tata, dok nisi otišao...“ Dohvatila sam Flerinog zeca. „Šta ćemo sa ovim? Da ga spakujem, ili će Fler hteti da bude kod nje u kabini?“

„Pobogu i zaboga“, rekao je on. „Nemam vremena za takve sitnice. Pred nama su krupne promene, Ema, krupne promene.“

Namrštila sam se, ne baš sasvim sigurna. Meni se činilo da su se *krupne promene* već odigrale. Otprilike pre dve nedelje. Tad su počele, koliko sam ja mogla da ocenim.

Vraćali smo se kući sa jedne svadbe. Kišno mračno veče. Na slavlju je mama igrala u jarkožutoj haljini i u cipelama od krokodilske kože s visokom petom. Mama je bila mlađa od tate i zaista lepa, imala je divnu bledu kožu i oči boje lešnika. Tata nije igrao, kazao je da ne može zbog svoje povrede iz rata. Ali to mu, izgleda, nije smetalo da igra tenis. Čim smo ušli u kola, mama se protrljala srednjim prstom po slepo-očnici, a ja sam znala da je *on* ljut.

„Uspori, Alek!“, dreknula je majka. „Hriste bože, znam da si uzrujan, ali voziš prebrzo. Mokro je. Pobogu, gledaj onu vodu.“

Provirila sam kroz prozor. Bili smo u podnožju brdâ i put se nije video od vode.

Otpozadi sam primetila kako su mu iskočile vene na vratu, a i da je mami jedna minduša u obliku guštera pala kada se pružila da zgrabi volan. Pokušala sam da joj to kažem, ali kola su otklizala na drugu stranu drumâ. Ne odvajajući nogu od papučice gasa, tata je obrnuo volan ne bi li ih zaokretom

vratio na desnu stranu drumu, ali leteo je pravo u krivinu, pa je morao da nagazi kočnice.

Kola su zavrloodala, prešla preko ivice uz bučan tresak i do polovine se zaglavila između oštrog velikog kamenja i petnaest metara visokog bokora bambusa.

Majčin glas se kidao. „Tako ti Hrista boga, Alek. Tebi je vrana popila prokleti mozak. Gledaj šta si sad uradio, đavo da te nosi.“

Znala sam da smo u sosu, pošto mama nije nikad psovala, sem onda kad misli da je ne čujemo, mada sam je čula kako psuje kad oboje mnogo popiju. Kotrljala sam te zvuke po sopstvenom jeziku, izgovarala ih u po glasa, svaki put se usuđivala da ih još malčice glasnije kažem, tražila koje se reči s njima rimuju.

Čula sam kako mama moli tatu.

„Ne ostavljaj nas ovde. Šta ako je put blokiran?“ Zvučala je prestrašeno, ali to oca nije sprečilo.

„Evo ti. Upotrebi ga ako budeš morala“, rekao je, pa bacio na vozačko sedište pištolj. „Ema! Vodi računa o Fler.“

Čim je pošao po pomoć, smaragdnozeleni zidovi vegetacije kao da su krenuli da se pomiču ka nama, s lišćem velikim poput tanjira

Mama se okrenula i prestala da jeca, kao da se odjednom setila da mi sedimo tu, golih nogu zalepljenih uz vruća kožna sedišta. „Ema, Fler! Je li kod vas sve u redu?“

„Da, mama“, obe smo izgovorile, samo što je Flerin glas bio plačniji.

„Ništa se ne brinite, mile moje. Tata je samo otišao da dovede pomoć.“ Pogled joj je preleteo po nama. Trudila se da zvuči kao da je sve u najboljem redu, ali ja sam razumela više nego što je ona bila svesna i podozrevala sam da nije baš tako. Znala sam za teroriste u džungli. Vežu te za drvo

i odseku ti glavu čim te okom spaze. Onda ti glavu nataknu na motku. Čvrsto sam zažmurila, plašeći se da ću ugledati neku glavu kako se preteći pomalja iz tame.

Mama je počela da pevuši.

Uskoro će biti mrkli mrak i pojavice se zvezde, tad će biti bolje. Mada, kad smo već kod straha, majka nije znala da sam ja i nešto gore videla u muzeju voštanih figura. Čim se prođu one smežurane glave, nalazi se deo *Zabranjeno za decu*. Nisam se tamo zadržala. Tek toliko da vidim majušne voštane modele bele žene i dece, prikovanih za tle, još živih, obojenih crvenih usta razjapljenih od nemog krika. Ka njima je, s vozačem Japancem, išao džinovski parni valjak, onaj što se obično koristi da se spljošte asfaltni putevi. Samo što je ovde ovaj služio da spljošti te ljude. Kad sam izašla, ispo-vraćala sam se u kantu za otpatke.

Japanci su rdavi. Tako su govorili naši roditelji. Mada su ljudi u džungli, oni što su ih nazivali teroristima, bili Kinezi. Nisam to razumela. Naša ama Ah Moj bila je Kineskinja i ja sam je volela. Kako to da su pre bili rdavi Japanci, a sad su rdavi Kinezi, mada samo neki? Nisam uviđala smisao.

Kola su nam se bila zaglavila podaleko od glavnog puta, maltene tamo gde su banditi. Ali još dublje u šumi živeli su duhovi koji jedu decu. To nam je pričao naš baštovan, koji je imao crvena usta od žvakanja betela.

„Ako nekad zalutate u džungli, čuvajte se Hantu Hutana“, rekao je, zastrašujuće škiljeći, ali to me je zbunilo jer nam nikad nije govorio kako oni izgledaju.

„Ema, možeš li da pomeraš ruke i noge?“, upitala je mama.

Promrdala sam njima da bih pokazala da mogu.

„Fler?“

Fler je pokušala i uspela da pomeri ruke i levu nogu, ali kad je pokrenula drugu, jauknula je.

„Skinij joj cipelu dok joj se noga nije nadula, Ema.“

Uradila sam to, iako se Fler otimala. „Ne sviđa mi se ovo. Gde je tata?“

Rekla sam joj da mora da čuti i da je tata otišao po pomoć. Malčice je šmrckala, ispustila nekoliko tihih jauka, a onda se umirila.

Bilo je veče, ali prasak eksplozije u daljini rasparao je tišinu.

„Mama!“, razdrle smo se obe.

„Pssst!“

Nebo je postajalo smeđe, a sa vrha planine slivala se bela izmaglica; između nas tri ugnezдила se tišina. Ali makar nismo bile baš doslovno u brdima. Jer „Ada bukit, ada paya“ – gde ima brda, tu ima i močvara. A močvara te čitavog proguta.

Konačno se tata pojavio u oklopnom kamionu što se upravo vraćao u Malaku. Morale smo da izađemo da bi vojnici izvukli kola iz jarka, a kada smo konačno pošle na spavanje, bilo je to mnogo kasnije nego što smo ikada legle.

Sutradan mama nije došla u školu da nas poveze kući. Došao je tata. Sa izrazom lica koji je poručivao: *Nisam raspoložen za pitanja*, oglušio se kad smo ga upitale gde je mama. Samo je rekao da ćemo u Englesku.

Čim smo stigli kući, pojurile smo uza stepenice da vidimo je li mama tu. Nije bila tu. Osetila sam kroz prozor naše spavaće sobe miris limunove trave i pomislila na majčin veliki osmeh i šašavu kosu. Prikachila bi je šnalom, s narandžastim cvetom strelicije, ali do ručka bi joj se sva rasula. I uvek je pevala, još od ranog jutra.

„Hajde, Em“, rekla je Fler. „Nije tu. Hajdemo napolje da se igramo.“

Odmahnula sam glavom.

Fler je izašla da pravi zvezde, s gležnjem je sve bilo u redu. Uvek je pravila od komarca magarca.

Očešljala sam četkom kosu, kovrdžaviju nego maminu, i crveniju. Lisičja kosa, tako ju je mama zvala. A onda sam potražila pod jastukom svoju svesku. Ali sa sveskom je izašao i koverat, naslovljen na Fler i mene. Kakvo smešno mesto da se ostavi pismo, pomislila sam dok sam ga otvarala.

Mile moje, pročitala sam.

Danas me je Suzana zvala telefonom. Veoma mi je krivo, ali moram da idem da joj pomognem. Dijagnozirana joj je strašna bolest i naprosto nije u stanju sama da se bori. Njen muž Erik vraća se za koju nedelju sa Bornea, pa ne bi trebalo da se zadržim nešto mnogo duže od toga. Pazite se. Budite dobre. Tata i Ah Moj znaju šta treba da rade u vezi sa školom. Možete da putujete autobusom. Znam da ste to uvek želele. Ako vam bude trebala bilo kakva pomoć, neka ama zove Siseli ili Harijet Parot. Njihove adrese su u crvenoj svesci.

Volim vas najviše, mama

Vratila sam ga pod jastuk i izašla da se sakrijem ispod kuće.

Bio nam je to poslednji dan, a više od dve nedelje proteklo je otkako je mama otišla. Pred sam polazak na brod, ama je i dalje pakovala korisnu odeću u naš sanduk. Pantalone, donje rublje, jedno dva džempera. Nisam preterano marila. Moja ružičasta karirana haljina za slavlja počivala je na gomili neželjenih predmeta, a ja sam sedela na krevetu i razmišljala o Koledžu Svetog mladenca, mojoj školi. Nalazila se pored

drvoreda krakatih palmi i bila obojena u belo, s dograđenim učionicama sa zidovima od suvog palmovog lišća. U prozorima nije bilo stakala. Imala je samo kapke koji su za vreme časova visili o metalnoj šarki ispod prozora, a posle škole se zatvarali.

Bila sam tužna. Više tamo nećemo u školu, ali najveću tugu mi je izazivalo to što ćemo, izgleda, otići pre nego što se mama vrati kući. Jer ako se to desi, zateći će kuću punu duhova. Radovala sam se što će makar naći moje pismo.

Ah Moj je digla moju školsku uniformu. „Hoćeš zadržiš?“ Pogledala sam u uniformu i zavrtela glavom. „Nema svrhe.“ „Tata kaže sad završimo pakujemo. Nema sanjarije. Idete sad.“

Uzela sam uniformu, uredno je presavila i spustila je na vrh gomile. Maminu poruku stavila sam u kovčeg, a potom ćušnula i njenu uramljenu fotografiju, sa skroz nabrčkanim očima boje lešnika. Na samom kraju sam ubacila Flerinog ružičastog zeca. Ako ga bude držala kod sebe u kabini, mogao bi da se zagubi, čak i da završi u moru.

Posle pola sata krenuli smo bez mame. Došao je kamion da poveze sanduke, a taksi po tatu, Fler i mene. Dok smo izlazili iz Malake, zagledala sam se u more, pa spustila prozor da osetim miris divljih orhideja. Bile su lepe, ali moja glava je bila puna pitanja, te sam morala zaista snažno da se uštinem da bih sprečila suze.

Četvrto poglavlje

U niskoj i širokoj kolonijalnoj rezidenciji, sluga Malajac poveo je Lidiju kroz hol visokog svoda. Onoga ko uđe, pravo u oči je gledala uramljena kraljičina slika, pod je bio od crnih i belih mermernih ploča, a duž svetlih zidova nizao se masivan nameštaj. Od takve formalnosti, smišljene da ostavi utisak, zalupalo joj je srce.

Džordž, muž Harijet Parot, bio je načelnik oblasti, ili NO, kako su ih obično svi odreda nazivali. Posle komesara, to je bio najviši položaj koji se mogao dobiti u Britanskoj upravnoj službi Malaje, ključnoj u podršci britanskim oružanim snagama. Ako on ne zna, razmišljala je, ko će drugi znati?

Hol je vodio ka terasi, gde su je zamolili da sačeka u hladu razgranate angsane. Zahvalna na zaklonu od prepodnevnog sunca, obazrela se oko sebe i pokušala da umiri disanje. U prednjem delu travnjaka, jedan medojed žutih grudi nadleteo je dva žbuna mirisnog skerletnog hibiskusa. U daljini su kokosove palme protezale visoka debla do samog neba.

Sve joj je to delovalo naopako. Vreme je da vodi decu u školu. Sklopila je oči i ugledala sebe kako ih vozi tamo. Ali

u glavi joj je sve bilo zbrkano. Nešto ju je sputavalo, kao u ružnom snu. Neki glas je uporno ponavljao: Gde su devojčice? Gde su? Pred sobom je videla glavna školska zdanja i molila u sebi ćerke da potrče ispred nje po asfaltu, sa školskim torbama koje lete za njima.

Iz kuhinje je do nje dopro miris začina. Osetila je kako joj se stiska grlo. Je li danas petak? Uspela je da proguta pljuvačku. Koji god da je dan, neće biti vožnje do škole, a čim zavlada vrućina, nemoguće je putovati bez kola. Pogledala je u plavo nebo. Kola. Nije proveravala garažu. Možda ih je Alekov šofer odveo nekud državnim kolima?

Na zvuk koraka, okrenula se i videla da joj prilazi visoka, prsata žena: Harijet, dostojanstvena i samouverena. Naranđaste usne na gojaznom licu punom napuderisanih bora, farbana crna kosa prikupljena na temenu; poznata po svojim bojama citrusa, nosila je samo svilu. Ovoga dana zelenu i žutu. I mada Emin opis nije bio nimalo laskav, Lidija je shvatila zašto ju je njena kći nazvala matrijarhom.

„Lidija. Draga“, izgovorila je gospođa Parot pružajući punačku šaku s noktima nalakiranim u boju mandarine; u prodornim crnim očima imala je poluosmeh.

Svesna koliko je rano, Lidija je progutala knedlu i snažno porumenela. „Zaista se izvinjavam – ali telefon ne radi.“

Gospođa Parot je iskosila glavu, pa se spustila u široku fotelju od ratana. Lidija je prisela na ivicu svoje fotelje i duboko udahnula.

„Aleka i dece nema kod kuće. Sve je nestalo.“ Glas joj je peo dok je žurno izgovarala te reči, a šake je držala sastavljene da joj se ne bi tresle. „Došla sam taksijem. Izvinjavam se što je ovako rano. Ne znam šta da radim. Šta mislite, pošto je Džordž Aleku šef, da li bi možda on znao?“

Harijet je izvila iscrtanim obrvama. „Draga moja! Zar baš nemate nikakvu pretpostavku? Jeste li išli u policiju?“

Lidija je odmahнула glavom, obuzdavajući suze. „Trebalo je da odem sinoć, ali nisam se usudila da izađem iz kuće. Glupo sam postupila. Mislila sam da će se možda vratiti.“

„Možda i nema potrebe. Sigurno će Džordž znati. Oni su vam kao Božić i Badnji dan, Alek i Džordž.“ Dohvatila je ručno zvonce. „Imate sreće, radi kod kuće.“

Za svega koji minut, njen tankovijasti sluga Nur poslat je da dovede tuana* u salon. Smesta.

Lidija se zapiljila kroz prozor, moleći se u sebi da Harijet bude u pravu. Čula je kako Džordžov duboki glas odjekuje o zidove hodnika što vodi iz njegove kancelarije. Čak i tu gde je sedela, Lidija je mogla da proceni da je razdražen.

„Šta je sad bilo, Harijet? Imam posla“, rekao je izletevši na terasu i ispunivši dovratak krupnim četvrtastim telom.

Ne časeći ni časa, Harijet je pokazala Lidiju, koja je sedela po strani u odnosu na njega.

„Lidija je očajna jer ne zna gde su Alek i deca.“

Odeven u tropsko platneno odelo, Džordž je prišao i stao prema Lidiji, a debele obrve sastale su mu se u sredini. Nakašljao se, prošao rukom kroz kratku prosedu kosu, počeo se po bradi. „Izvinite. Nisam video da ste tu.“

Zurila je u znoj što mu je sjao na koži iznad gornje usne.

Usledila je najkraća ćutnja.

„Mislio sam da je ostavio uputstva“, rekao je on, pa naduo crvene obraze. „Premešten je na sever. Gore u Ipoh. Malčice navrat-nanos. Tip što je tamo vodio finansije nenadano je zakovrnio. Od srca, čini mi se.“

Izdahnula je vazduh, osetila kako se sve oko nje okreće, prinela ruku prsima. „O, Gospode! Hvala vam. Sad je

* Na malajskom: gospodara. (Prim. prev.)

sve jasno. Mnogo vam hvala, Džordže. Zнала sam da mora postojati neko objašnjenje. Sigurno je ostavio poruku, ali se zagubila.“

„Aleks je krenuo pre neki dan. Možda je ostavio uputstva u banci. Znaе već, za slučaj da kuću dodele nekom drugom pre nego što se vi vratite.“

Harijet je klimnula glavom. „To ima logike.“

„Do Ipoha su rđavi putevi“, nastavio je Džordž.

„Koliko treba do tamo?“

„Neki dan kolima, zavisno od nagaznih mina i tako toga. Autobusom se putuje duže, dabome. Ali najbolje je vozom. Imaju u Ipohu fantastičnu stanicu u mavarskom stilu.“

„Mogla bih da telefoniram Aleku. Da mu kažem da me tamo čeka.“

„U čitavoj oblasti ne rade ni telefoni ni poštanske službe. Sve veze su presečene. Neopisivo rasulo. Nije tako strašno kao kad bi se išlo do Penanga, ali svejedno.“ Na to je odjurio, promumlavši u prolazu nekoliko reči Harijet.

„Možete li da mi date adresu?“, doviknula je Lidija za njim.

Osvrnuo se. „To je samo tamošnje konačište. Privremeno, dok im ne dodele kuću, ali trebalo bi da su još tamo. Bolje se čuvajte, nije da putujete sami usred Vanrednog stanja*.“

Kad se zaputio ka vratima, usledila je tišina.

Harijet je škiljila u nju.

„Ne bih da vas baš ispitujem kao policajac, ali ne izgledate mi preterano dobro. Malčice ste mi manje Rita Hejvort nego obično.“

Lidija je brisnula sitan znoj duž ivice kose, pa krenula da pljeska muve što su joj sletale na kožu. Zgodna i puna života, znala je i te kako da privuče pažnju, ali ako se ne računa

* Britanski naziv za malajski ustanak protiv kolonijalne vlasti i oružani sukob koji je trajao od 1948. do 1960. (Prim. prev.)

kosa, njena sličnost s pomenutom filmskom zvezdom bila je vrlo bleđa.

„Jedna moja stara prijateljica obolela je od dečje paralize. Suzana Flitvud. Samo što sam se vratila od nje. Mrsko mi je što sam ostavila decu duže nego što sam očekivala, takoreći na čitavih mesec dana, ali muž joj je na Borneu i nije mogla da stupi s njime u kontakt. Znaе da je on u obaveštajnoj službi.“

Harijet je ošinula pogledom Džordžova sve udaljenija leđa.

Lidija je uzdahnula. „Da, u pravu ste, to se ne priča pred drugima. Zamislite, u Englesku je vraćaju u čeličnim plućima.“

„Tužno. Ali lakše vam je sad kad znaе gde su vaši?“

Lidiji su se ozarile oči. „O, da. Samo mi je krivo jer sam jedva čekala da ih opet vidim.“

„Jeste li doručkovali?“

Odmahnula je glavom.

Harijetine usne su se stisle. „Lepo, onda predlažem da nešto prezalogajite. Znaе isto koliko i ja da u ovom odvratnom podneblju čovek mora održavati snagu, inače je gotov. Ja to dobro znam.“

Lidija je izdigla obrve.

„O, bilo je to davno, samo jedna daleka tuga, ali ako ne vodite brigu o sebi, nadrljaćete dok dlanom o dlan. Dakle, da li bi vam prijale palačinke?“

Kako nije bilo vetra da uskomeša vazduh, a horizont su šarale tek mrljice belih oblaka, Lidija je pod odećom osećala vlagu. Povezla se lokalnim autobusom do Malake, pa peške produžila bučnim ulicama, gde se vazduh, zatočen u uskim sokacima, već zgušnjavao od zadaha nužnika na otvorenom i ribe pržene u kokosovom ulju. Borila se sa osećajem da je nešto davi u grlu.

U banci su dva viseća ventilatora beskorisno mešala topao vazduh. Dok je čekala u redu, bridela joj je koža glave. Kod Parotovih je sve to predstavila lako, ali sad je osećala nervozu zbog predstojećeg putovanja. U glavi je prebirala po spisku. Za početak: autobuski red vožnje, železnički takođe, proveru garaže, pakovanje. Koliko je udaljen Ipoh? Jedino je pamtila da je u dolini reke Kinte. Sto pedeset kilometara? Ne. Pre će biti trista. Trista kilometara moguće miniranih puteva. A ako bude morala autobusom, put bi mogao potrajati i danima.

U žurbi, tog jutra, nije prikačila kosu. Ukrstivši prste iza glave, digla je teško breme vrata i otresla vlasi što su joj se zalepile za lice. Većina Engleskinja radije je sekla kosu; ona ne. Simbol ženstvenosti, imala je običaj da kaže sestra Patriša, ali te druge žene pametnije gledaju na to; i ona će je odseći. Malčice se pomerila napred, gibajući ramena da bi umanjila pritisak što se u njima gomilao.

Razmišljala je o svojim ćerčicama, zamišljala sebe kako ih čeka u kolima dok izlaze iz škole, jurcajući duž cvećem oivičenih staza što vijugaju između koliba. Na improvizovanoj tezgi preko puta, lizalice pobodene u dasku kao zastave prodaju se za pet cenata. One što ih dozvoljava samo petkom. Nije nju sekirao šećer, već udruženost prodaje slatkiša i kocke. Ispod omotača poneke skrivala se nagrada u vidu plave novčanice od jednog dolara.

Zavrtela je glavom; nije želela da se tome uče dok su još tako male. Moraju se otvoriti četvore oči.

Najzad je bila prva u redu. Mladi Malajac, meke talasaste kose i kože boje ćilibara, uputio joj je osmeh.

„Moram da dignem nešto novca“, rekla je.

Nakosio je glavu. „Naravno, madam.“

„Kartrajt. Prezivam se Kartrajt.“

Okrenuo se ka arhivskom ormaru punom fiočica i posle nekoliko časaka izvukao fasciklu.

„Mislim da će biti dovoljno pedeset dolara.“

Dobacio joj je brz pogled, a onda se opet pognuo da prouči hartije.

Namrštila se. „Postoji neki problem?“

„Po ovom izvodu, na računu je ostalo svega petnaest dolara.“

„Svašta“, rekla je ona, a obrazi su joj planuli. „Prošlog meseca ni slučajno nismo bili blizu crvene zone.“

Službeniku su se stisle usne. „Gospodin Kartrajt je dolazio pre neki dan i podigao je velik iznos.“

„Je li rekao nešto?“

„Pomenuo je putovanje.“

„Nije mi ostavio pismo?“

„Izvinjavam se. Samo je rekao da za ubuduće prelazi u drugu banku. Ostavio je petnaest dolara i izdao mi nalog da ugasim račun kada i to bude dignuto.“

Lidija je duboko udahнула vazduh, pa ga vrlo sporo pustila napolje iz usta.

„Dakle, nije ostavio nikakva druga uputstva?“

Zavrteo je glavom.

Na ivici ravnoteže, uspela je da se obuzda. Važno je da stigne do svojih ćerki. Ali da sa petnaest dolara prevali put čak do Ipoha? Nije kriv ovaj čovek koji joj je to saopštio, ali šta se tu, dodavola, dešava?